

ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΩΝ ΕΡΕΥΝΩΝ
ΕΘΝΙΚΟΥ ΙΔΡΥΜΑΤΟΣ ΕΡΕΥΝΩΝ

Βασίλης Παναγιωτόπουλος
με τη συνεργασία των Δημήτρη Δημητρόπουλου και Παναγιώτη Μιχαηλάρη,
Αρχείο Αλή πασά Συλλογής Ι. Χώτζη Γενναδείου Βιβλιοθήκης της Αμερικανικής
Σχολής Αθηνών. Έκδοση - Σχολιασμός - Ευρετήρια

- τ. Α', 1747-1808, Αθήνα 2007, 809 σελ.,
τ. Β', 1809-1817, Αθήνα 2007, 923 σελ.,
τ. Γ', 1818-1821, Αθήνα 2007, 709 σελ.,
τ. Δ', Εισαγωγή - Ευρετήρια - Γλωσσάρι, Αθήνα 2009, 718 σελ.

Ο Αλή πασάς Τεπελενλής, πασάς των Ιωαννίνων (c. 1750-1822), αποτελεί μια αμφιλεγόμενη αλλά αναμφισβήτητα κυρίαρχη φυσιογνωμία της νέας Ελληνικής Ιστορίας. Το μυθικό αυτό πρόσωπο παρουσιάζει ανάλογο ενδιαφέρον τόσο για την ιστορία της φθίνουσας Οθωμανικής Αυτοκρατορίας όσο και, ειδικότερα, για την αναδυόμενη εθνική ιστορία της Αλβανίας. Η τελευταία, μέσω της ανάδειξης Αλβανών πασάδων στα πασαλίκια της ευρύτερης περιοχής Αλβανίας και Ηπείρου, βλέπει στην αναβάθμιση της Αλβανικής παρουσίας στο οθωμανικό σύστημα διοίκησης, και ιδιαίτερα στο πρόσωπο και τις δράσεις του Αλή πασά, πρόδρομες μορφές της αλβανικής εθνικής αφύπνισης.

Η γειτονία του πασαλικίου των Ιωαννίνων με τα διεθνοποιημένα Επτάνησα, που στα χρόνια του Αλή πασά είδαν να εναλλάσσονται τέσσερις ξένες κυριαρχίες (Βενετική, Γαλλική, Ρωσική, Αγγλική), και η φιλοδοξία του να αναδειχτεί σε ένα ιδιότυπο τοπικό ηγεμόνα έδωσαν αφορμή σε μια εντυπωσιακή σειρά ξένων συγγραφέων, της εποχής του αλλά και μεταγενέστερων να ασχοληθούν με τη διακυβέρνηση και το πρόσωπό του και να μας αφήσουν σπουδαίες πληροφορίες, θετικές για κάποια επιτεύγματα και αρνητικές για τη βάρβαρη συμπεριφορά και τα εγκλήματα του. Μερικά δημοσιευμένα έγγραφα που ο ίδιος έχει στείλει σε τρίτους, και προέρχονται από διπλωματικές πηγές, δεν διαψεύδουν την αντιφατική εικόνα που ξεπηδάει μέσα από τις μαρτυρίες των αφηγηματικών έργων. Ωστόσο, έλλειπε έως τώρα η μεγάλη αυθεντική πηγή πληροφοριών που θα επιβεβαίωνε ή θα διέψευδε την επικρατούσα –ευρωπαϊκή και ελληνική– αντίληψη για το άτομο και τις πράξεις του, δηλαδή το προσωπικό του αρχείο.

Αυτό το προσωπικό αρχείο του Αλή πασά, ή καλύτερα το τμήμα του που έχει διασωθεί μέσα από δαιδαλώδεις και εν μέρει ανεξιχνίαστες συνθήκες, φυλάσσεται σήμερα στη Γεννάδειο Βιβλιοθήκη Αθηνών (1.500 περίπου έγγραφα) και δημοσιοποιείται στο σύνολό του μέσα από την παρούσα έκδοση. Με την πιστή μεταγραφή των εγγράφων, τον συστηματικό υπομνηματισμό και την παροχή κάθε δυνατής βοήθειας προς τον αναγνώστη (ευρετήρια, γλωσσάρια, κ.ά.), διευκολύνεται η κατανόηση της λειτουργίας ενός πρωτόγονου ή ηγεμονικού συστήματος και μιας δυσνόητης γραφειοκρατίας που το συνοδεύει. Η ελληνική ιστοριογραφία για τον Αλή πασά και την εποχή του αποκτά τώρα ένα νέο ισχυρό πυλώνα και ταυτόχρονα μια νέα βάση ελέγχου και διασταύρωσης των αφηγηματικών πηγών –ουσιαστικά τα πλεονεκτήματα ενός νέου φωτισμού σε μια από τις σπουδαιότερες ζώνες, στον χώρο και στον χρόνο, της νέας ελληνικής Ιστορίας.